

Ekslibrislerde Biçim, İçerik ve Estetik

Doç. Yusuf Keş

Süleyman Demirel Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Grafik Tasarım Bölümü
yusufkes@hotmail.com

Makalenin tamamı
30 Haziran 2016'da kabul edildi

Özet

Ekslibris bilindiği gibi kitabın mülkiyetinin kime ait olduğunu gösteren ve içerisinde eklibris yazısı ile birlikte ait olduğu kişinin adında yazıldığı bir grafik tasarım ürünüdür. Ekslibris tipografik bir düzenleme ile tasarlanabildiği gibi yapılan kişinin isteğine bağlı olarak bir illüstrasyon ya da sembol kullanılarak da tasarlanabilir. Ekslibrisler genellikle siparişi veren kişilerin isteğine göre tasarlandığı gibi tasarımı yapan sanatçının özgün düşüncesine göre de üretilebilir. Bu çalışmada, ekslibrisin estetik niteliğini ve özgünlüğünü belirlemede, tekniğin, yapılan illüstrasyonun görsel yoğunluğunun, anlatım biçiminin, kullanılan görselin yalınlığı ya da bir grafik sembolün kullanımının ne derecede etkileyebileceği üzerinde durulacaktır. Yapılan araştırma ile farklı teknikte ve içerikte hazırlanan ekslibrisler incelenerek değerlendirmeye bir bakış açısı kazandırılacaktır.

Anahtar Sözcükler: ekslibris, estetik, biçim/içerik, tipografi, simge

Giriş

Bilgiyi saklama, koruma ve gelecek nesillere aktarma aracı olan kitap, yüzyıllar boyunca kıymetli bir varlıktır. Bilimin, sanatın, teknolojinin ve inancın temellerini barındıran kitap, paha biçilmez bir nesne olma özelliğinden dolayı kralların, kilisenin ve zenginlerin ellerinde bulunmaktaydı. Bu kadar değerli olan kitabın kime (kurumsal ve kişisel bağlamda) ait olduğunu gösteren bir işaretin, etiketin, bir künyesinin olması kaçınılmazdı. Bir tür kitabın kime ve hangi kütüphaneye ait olduğu göstermeye yarayan etiketler tasarlanmıştır. Kitaplar için tasarlanan bu etiketlere ekslibris adı verilmiştir. Ekslibris, “-nın kitaplığı, nın kütüphanesinden anlamına gelir ve kitabın sahibi yada ait olduğu kütüphanenin adı ile birlikte kullanılır” (Pektaş, 2003;13). Ekslibrislerin tarihi neredeyse ilk basılan kitaplar kadar eskidir. “Ekslibrisler kitap sahibini belirtmek, kitabın çalınmasını önlemek gereksiniminden doğmuştur. Ekslibris, kitap sahibine ve kitaba ilişkin bir belge olmuştur. El yazması kitaplar döneminde ortaya çıkan ekslibris geleneği, matbaanın icadıyla gelişme göstermiştir. Matbaa harfleriyle (tipografi) baskı yapma yöntemi, ekslibris boyutlarının belirgin bir şekilde küçülmesini de sağlamıştır” (Denli, 2006: 125).

“Ekslibris, günümüzde kitap sevenlerin kitaplarının iç kapaklarına yapıştırdıkları üzerinde ekslibris yazısı ve kitap sahibinin (yazarın değil) adının bulunduğu ve üzerinde değişik konularda resimlemelerin (illüstrasyonun) yer aldığı bir yapıttır” (Pektaş, 2003;13). Genel olarak sanat nesnesi olarak görülse de biz tasarımcılar için bir grafik tasarım ürünüdür. Pektaş ise ekslibrisi şu şekilde konumlandırmaktadır; “yaratım sürecine bakıldığında resim sanatı içinde yer alır. İşlevsel yanıyla bakıldığında ise bir grafik tasarım ürünü olarak kabul edilebilir. Belki de resimden ayrılan tek yanı, içine tipografinin (yazının) de girmesidir. Her sanatçı ve tasarımcı kendi üslubunda, birikimleri doğrultusunda ekslibrisi oluşturur” (Pektaş, 2003: 32). Denli, “Ekslibris sanatçısı, çoğu zaman resim sanatçısı gibi özgün imgeler yaratır; bilindik iletişim simgelerinden de yararlanır. Bu durumuyla ekslibris çalışmasının hem içe, hem de dışa dönük bir ileti biçimi vardır. Ekslibris, aynı zamanda bir grafik tasarım ürünüdür. Ancak diğer grafik ürünlerinden farklıdır” (Denli, 2006: 127).

Yüzyıllardır kitapların içinde, kitabın sahibinin bir göstergesi olarak kullanılan ekslibrisler, artık sergi salonlarında ve müzelerde sergilenen sanat ve tasarım nesnesine dönüşmüştür. Uluslararası yarışma, sergiler ve internetle geniş kitlelere erişen ekslibris, bu sayede kalitesini arttırmış, sanatçılar arasında bir kaynaşma sağlamıştır.

Ekslibrislerde Biçim, İçerik ve Estetik

Sanatsal yaratının genel yasalarıyla, sanatta ve yaşamda güzelliğin kuramsal bilimi olan estetik, güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alır. Dilimize, “Güzel Duyusal” olarak çevrilen estetik , güzelliğin oluşturulması ve değerlendirilmesi ile ilgilenir. Estetik terimi ilk olarak ortaya atan Alman düşünür Alexander Gottlieb Baumgarten’in tanımladığı şekliyle “estetik, duyusal bilginin bilimidir; konusu da duyusal yetkinliktir” (Wikipedia,2014) . Estetik üzerine bir çok filozof farklı yorum ve çalışmalar yapmıştır. Araştırma konumuz gereği estetik felsefisi üzerinde durulmayacaktır. Burada bir sanat nesnesinin estetik niteliği etkileyen etkenler belirlenmeye çalışılacaktır.

Bir sanat eseri ve tasarımın estetik niteliğini, eserin içeriği ve onun biçimsel niteliği belirler. İçerik, bir nesne ya da olguyu oluşturan öğelerin ve süreçlerin tümüdür, Biçimsel nesne ya da olgunun dış görünüşünü sağlayan örgensel yapısıdır. Biçimsiz içerik ve içeriksiz biçim olmaz. İçerik, sanat (eseri) ve tasarım da verilmek istenen öz, düşünce, duygu ve imgelerin bütünüdür. Bir eserin ve tasarımın güzel ve faydalı olması, onun temsil ettiği, yansıttığı mesajı ideyi doğru bir şekilde yansıtmasıyla orantılıdır. Sanatçı, yaşamış olduğu kültürü, toplumu ve doğayı inceler, özümser ve onu içselleştirip yeniden yorumlar ve eserinde yansıtır. İletişim tasarımcısı da sanatçı gibi iletisini (mesajını) topluma, izleyicisine aktarabilmek için, onların anlayacağı dilde özgün bir dil oluşturarak, uygun bir iletişim aracı seçerek aktarır. Estetik niteliğin oluşumunda biçimsel unsurlarda önemli bir yer tutmaktadır. Bir sanat ve tasarım yapıtının, dışsal yani biçimsel niteliği, temel tasarım ilkeleri ve tasarım elemanlarının doğru kullanımıyla oluşur. Bu ilkeler; yalınlık, görsel devamlılık, açıklık, denge, görsel hiyerarşi, vurgu, ritim, oran orantı, uyum ve bütünlük ’tür. Sanat ve tasarımın nesnesi bu ekslibris de olabilir, belirttiğimiz tasarım ilkeleri ışığında organize edildiğinde eser hem estetik hem de işlevsel olacaktır.

Ekslibriste Konu ve Özgünlük;

Sanat ve tasarımcılar bir sanat eseri tasarlarlarken, hayalinde ürettiği imajın, yöresel, ulusal ve evrensel estetik potasında harmanlayarak özgür ve özgün ifadelerini gerçekleştirirler. Özgürlük ve özgünlük, temelde sanatçıların; deneme yaparken yanılma haklarını da kullanarak, kendi bireysel teknik ve yöntemlerini geliştirme disiplindir (Atan, 2014).

Bir sanat ve tasarım nesnesi olan ekslibriste konu ve özgünlük bakımından irdelenmesi gerekir. “Ekslibrisin baskı teknikleri esas alınarak çoğaltılması ve kişiye özgü yönüyle işlevsel olması, kendisini, bir taraftan grafik disiplin

olarak kabul ettirirken; diğer taraftan estetik bir değer barındırdığı için bir sanat nesnesi olarak algılanmasını anlamlı kılmaktadır (Tomak ve Güney, 2014: 32)”. Kırıçoğlu “Ekslibrise sanat boyutuyla bakıldığında; konularının çeşitli nesnelere (bitki, hayvan, insan figürler ya da nesnel objeler), yaratıcısının düşünce ve duygularını, sipariş verenin kişiliğini ve elbette mesleğini, onun biyografisini, ayrıca sanatçının sipariş veren hakkındaki duygu ve düşüncelerini yansıttığı belirtmektedir (Kırıçoğlu, 2014: 19-20). Türk Kaya yapmış olduğu incelemede ekslibrislerin konu açısından sipariş veren kişiler tarafından şekillenmesinin yanı sıra tasarlanan konuların kişilerin portresi, sahip olduğu meslek, hayvan ve bitki motifleri, kişilerin ilgi alanları, kitap ve kütüphane manzaraları veya sadece yazıdan oluşan tasarımlar ön planda olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bir çok sanatçının da dini konular, mitolojik hikayeler, işaret ve semboller barındıran ekslibrisler yaptıklarını açıklamaktadır (Türk Kaya, 2015: 58).

Ekslibris, yaşayan kişileri temsil etmesi nedeniyle, o şahsiyetin yaşadığı belirli bir tarihi, coğrafyayı ve kültürü de sembolize eder. Her öykü kurgusu üretildiği süreç içerisinde, kendi sosyokültürel, sosyo-politik, estetik ve kendi tarihsel bağlamının bir bileşkesini verir. Bu bakımdan hikayeleştirme aynı zamanda tarihsel ve kültürel bir belge niteliği de gösterir. Ekslibris çalışmalarında bu özellik çok belirgindir. Öyle ki, ekslibris, temsil ettiği kişi ya da kurumun tarihsel bir izdüşümünü de içerir (Alp, 2014: 38). Soyut ekspresyonizmin oluşumunda tinsellik’i inceleyen Kandinsky: “her sanat eseri zamanın çocuğu ve daha çok duygularımızın aynasıdır” der. “Her uygarlık çağı kendisine bir sanat oluşturur” (Atan, 2014). Günümüzde ekslibris tasarımcıları hem yaşadıkları çağlardan hem de ait oldukları kültürlerden yola çıkarak ekslibris yapmalarının yanı sıra özgün olabilmek için yeni ifade biçimleri de geliştirmektedir.

Bilindiği gibi özgün (orijinal) çalışmaların geliştirilmesi sanatçılar için çok zor bir çaba gerektirir. Özgün çalışmalar birden fazla kaynaktan beslenerek elde edilir. Sanat ve tasarımcı özgünlüğü yakalayabilmek için felsefi derinliğe, yerel ve ulusal kültürel değerlerin bilgisine bununla birlikte, yaşamış olduğu ortamda gelişen olayların farkındalığına sahip olmalıdır. Ayrıca hemen yanı başında bulunan basit kullanım eşyalarının kendisi için bir ilham kaynağı olabileceğini unutmamalıdır. Sanatçının özgün başarılı bir sanat eseri ve nesnesini oluşturabilmesi için; keşfetme duygusu, ihtirası ve heyecanı olmalıdır.

Sonuç olarak, bütün tasarımcılar gibi ekslibris tasarımcıları da eşsiz özgün ve estetik değerlere sahip eser üretmek isterler. Bu yüzden verilen ekslibris siparişi doğrultusunda iyi bir fikir bulmak için tasarımcı sipariş verenin vermiş olduğu önbilgi doğrultusunda kavramlar geliştirmeli, birçok

kaynaktan beslenmeli, geçmişte eser üreten sanatçıların çalışmalarını incelemeli, sentezler oluşturmalıdır, ayrıca teknik yetkinliğini geliştirecek eylemlerde bulunmalıdır.

Estetik niteliğe sahip ekslibris yapabilmenin birinci aşaması özgün bir fikrin olması gerekmektedir. Tasarımı etkileyen diğer etkenler ise tasarım ilkeleri ışığında güzel bir kompozisyon, ve içeriğe uygun iyi çözümlenmiş resimleme, ya da grafiksel sembol, bunların yanı sıra tipografinin doğru kullanımı, teknik yetkinlik ve baskıya uygun kağıdın seçimidir.

Baskı tekniği ekslibriste estetik niteliği belirleyen bir etken midir?

Nitelik açısından her ne kadar özgünlük (yaratıcılık) bağlı olsa da iletilen mesaja ve içeriğe uygun görsel oluşturmada ve bunu baskı tekniğiyle kaliteli bir şekilde çoğaltmada önemlidir. Katılmış olduğumuz kongrelerde en çok beğeniyi gravür tekniği ile yapılan ekslibrisler almakta ve izleyiciye hayranlık uyandırmaktadır. Yine ekslibris koleksiyonerleri gravürle çoğaltılmış eserlerini dijital baskı ile oluşturulanlarla değiştirmeyi düşünmemektedir. Dijital çoğaltma ile yapılan eser çok özgün olursa razı gelmektedirler. Yine yüksek baskı tekniğinden biri olan ağaç baskı ve linol baskı tekniği de üretimde tercih edilen baskı tekniklerindedir. Baskı tekniğinin, estetik niteliğin belirleyicisi olduğu kesin olarak dile getirilemez, bilindiği gibi teknik bir araçtır asıl önemli olan da sanat çalışmasının bir yapıt niteliği taşımasıdır.

Kağıt seçimi; Estetik niteliği artıran özelliklerden birisi de baskıda kullanılan kağıtlardır. Baskıda kullanılan kağıtların baskı tekniğine göre değişken olduğu bilinmektedir. Kağıdın gramajı, dokusu, parlaklığı ve boya ve baskı makinesi ile uygun olması hem baskı resim hem de diğer grafik tasarım ürünleri için önemlidir. El yapımı ilginç kağıtlar ekslibris tasarımının baskısında kullanılmaktadır. Baskı resim sanatçıları ve ekslibris tasarımcıları farklı görsel etkileri elde etmek için, yapmış oldukları görsellere uygun olduğunda el yapımı kağıtları tercih etmektedirler. Daha çok Orta Asya geleneğinde kaligrafik çalışmalarda kullanılan kağıtlar, ipek yolu ile Avrupa'ya geçmiştir. Avrupalı sanatçılar da el yapımı kağıtları illüstrasyon ve baskı resimlerinde kullanmışlardır. Genel olarak baskı tekniğine uygun özel el yapımı kağıtlar sanatçı ve tasarımcılar tarafından kullanılmaktadır. Kağıdın önemini fark eden yeni nesil ekslibris tasarımcıları da bilgisayar ortamında tasarlamış oldukları eserlerini çoğaltmak için dijital baskı makinelerine uygun kaliteli Schoeller ve filigranlı kağıtları denemektedirler.

Yapmış olduğumuz araştırmalarda sanat eğitimi alan tasarımcıların, yapmış oldukları ekslibriste çoğunlukla tasarım ilkelerine uydukları görülmektedir. Fakat üretimlerinde estetik nitelikte illüstrasyon kullanamadıkları

görselleştirmede teknik yetkinliğe ulaşamadıkları görülmekte. Bunun yanı sıra en büyük problemlerinde tipografide yaşadığı görülmektedir.

Tipografinin kullanımı ve tipografik ekslibrisler;

Ekslibrislerde tipografik uygulama iki biçimde görülmektedir. Yalnızca tipografik ekslibris olabileceği gibi kullanılan illüstrasyonlarla birlikte yer alabilir. Görsellerle birlikte kullanılan yazı, tasarımın genel yapısını bozmayacak şekilde ve uyumlu olarak kullanılmalıdır (Pektaş, 2002: 2). Seçilen yazı karakterlerinde, harflerin kapalı ve açık alanlarındaki dengede önemlidir. Bunun bir ekslibristeki yanlış uygulaması, resim ve yazıyı daha karmaşık hale getirmektedir (Bayens, 2002: 4) Ayrıca, içeriği yansıtmak için kullanılan görselin dokusuna da uygun bir yazı formu benimsenmelidir. Yazı ön plana çıkmamalı, sert ve olumsuz bir kontrastlıkta oluşturulmamalıdır. İzleyiciye görsel bir şölen sunan ekslibriste sözcükler resimden ayrı düşünülemez. Tipografi estetik niteliği arttırabilir ya da onun değerini düşürebilir. Bu yüzden resim ile birlikte kullanılırken yerinin ve büyüklüğünün iyi belirlenmesi gerekir. Yazı karakterinin seçimine dikkat edilmeli farklı yazı karakterleri kullanılmamalıdır (Pektaş, 2002: 2). Kompozisyonda yer alan yazının, ekslibristeki varlığı nedeniyle okunabilir olmasının yanı sıra biçimiyle ve ritmiyle de kompozisyonun ahenkli bir tamamlayıcısıdır. Bu durum, ekslibris sanatçısının / tasarımcısının hiç bir zaman gözardı edemeyeceği sorumluluğudur (Denli, 2006: 131).

Son yıllarda ekslibris tasarımında bilgisayarın ve hazır fontların kullanımı, tasarımı kolaylaştırmanın yanı sıra önemli bir sorunla, kalite problemiyle karşı karşıya bırakmıştır. Bayens, sunulan harflerin sadece küçük bir bölümü güzel olduğunu belirtmektedir. Ayrıca resim geleneğinden gelen tasarımcıların, iyiyi kötüden ayıramamasının ise bir başka sorun olduğunu vurgulamaktadır. Yine Bayens bilgisayarın araç olduğunu, tasarımda olgunlaşmak için eğitilmiş çok pratik bir göze ihtiyaç olduğunu belirtmektedir (Bayens, 2002: 4).

Ekslibriste yazı, kime yapıldığı göstermesi itibari ile temel bir öğesidir. Yazı anatomik yapısı itibari ile bir duyguyu bir fikri ve kültürü niteleyebilir, bu yüzden tasarımla bütünlük içinde olmalıdır. Ayrıca yazı öğesi, görüntüyle birlikte kullanıldığında, görüntünün plastik yapısından bağımsız değildir; bütünün bir parçasıdır. Yazı; sanatçı tarafından, estetik düzen gereği olarak deforme edilebilir, bu deformasyonda abartıya kaçınılmamalıdır (Denli, 2006: 129).

İlk ekslibrislerde görüldüğü gibi kişinin adından ya da baş harflerinden oluşturulan tipografik ekslibrislerde de, tipografiğinin getirmiş olduğu ilkelere

uyulmalı, tasarım bütünlüğüne fontların birbirine uyumuna, görsel bir şölen içinde ifade bulmasına dikkat edilmelidir.

Ekslibris incelemeleri;

Yurtiçinden ve yurt dışından bazı sanatçı ve tasarımcıların yapmış oldukları ekslibrisler, yukarda anlatmış olduğumuz ekslibriste aranan estetik nitelikler açısından incelenecektir.

Günümüz ekslibris sanatının öncü isimlerinden Bulgar sanatçı Julian Jordanov, aşağıda görülen çalışmasında özgün bir içeriği, güçlü bir illüstrasyon ve başarılı tipografi ile, çok zor bir çoğaltma tekniği olan gravürle meydana getirmiştir. Ekslibriste kullanılan yazı karakteri çalışmanın içindeki yapraklarla uyum sağlayacak şekilde özel olarak tasarlanmış ve uygulanmıştır. Bu çalışma estetik niteliğe sahip özgün bir çalışmadır (Görüntü 1). Japon sanatçı Mitsuru Nagashima'nın çalışmasına bakıldığında, yine gravür tekniğinde çizmiş olduğu lirik bir illüstrasyon ile teknik ustalığa ulaştığı ve özgün bir çalışma yaptığı görülmektedir. Ayrıca sağ alt köşede kitap üzerine kullandığı yazı, çalışmanın bütünüyle uyum içerisindedir (Görüntü 2).



Görüntü 1: Jordanov, Julian (Bulgaria) C3, 1999

Avusturyalı sanatçı Veronika Kyral'nın Buch von Ludwig için yapmış olduğu minimal düzeyde sembol olarak tasarladığı ekslibris çalışmasına bakıldığında, kullanılan yazı karakteri ve rengi tasarımın geneli ile uyum içindedir. Çinli sanatçı Yilei Yang'ın linol baskı tekniğinde tasarlamış olduğu ekslibrisi, özgün bir grafik dille yerel kültürel öğeleri yansıtmaya açısından kayda değer bir çalışmadır. Tasarımda sembolik bir dil kullanan Yang, illüstrasyonun çizgi dilinde uygun yazı karakteri kullanarak tasarımına ahenk katmıştır. Latince ve Çin dilinin özelliklerini de bir birine benzeterek yazının ön plana çıkmasını da engellemiştir (Görüntü 4).



Görüntü 2: Nagashima, Mitsuru (Japan) C3, 2003



Görüntü 3: Veronika Kyral (*1960), (A) 1991; X3



Görüntü 4: Yang, Yilei (1948) X1, 2007



Görüntü 5 : Alberto Lima bir çalışması



Görüntü 6 :Roberto Krogh, 1931, (İtalya)



Görüntü 7: Reva Kern, 1992

Alberto Lima, Roberto Krogh, Reva Kern ve Ovidiv Petca'nın ekslibris çalışmalarına bakıldığında tipografik olarak ciddi hataların olduğu görülmektedir (Görüntü 5,6,7,8). Alberto Lima ekslibrisi görsel hiyerarşi, kompozisyon ve yazının kullanımına kötü bir örnektir. Bununla birlikte Lima, Roberto ve Revanın çalışmalarında imza, baskı sayısı ve tarihi bulunmamaktadır. Bu dört çalışma estetik nitelikten yoksun, tasarım ilkeleri ve tipografik açıdan sorunlu bir tasarımdır.



Görüntü 8: Ovidiv Petca, 1989,(Romanya)

Türkiye'de ekslibris sözcüğü ile birlikte anılan Hasip Pektaş, akademiden hocası Prof. Dr. Mürşide içmeli için yapmış olduğu ekslibrisi (Görüntü 9), kullanılan görselin oluşturduğu form, yansıtmış olduğu duygusal yapı ve tipografisiyle bütünlüğü yansıtan eseri estetik açıdan değerli kılmaktadır. Hasip Pektaş ekslibris kitabının kapağında bu çalışmasını kullanarak hocasının anısını yaşatmıştır. Türkiye'nin diğer başarılı sanatçısı da para ressamı olarak da bilinen Şükrü Ertürk'tür. Çalışmalarında gravür tekniğine hakim olduğu görülmektedir (Görüntü 10). Şükrü Ertürk yine kendisi gibi ekslibris sanatçısı olan Müjde Ayan için yapmış olduğu ekslibriste, madalyonu andıran biçim içerisinde portreyi oldukça başarılı bir şekilde illüstre etmiş, yazıyı da ekslibrisi tamamlayan bir bütünlük içinde kullanılmıştır. Yazıyı ekslibrisin bütünlüğü içinde, resmin dokusu ve formuna uygun kullanan Demirbaş ve Pilgür, yapıtlarında estetik niteliğe önem veren diğer sanatçılarımızdandır (Görüntü 11,12).



Görüntü 9: Hasip Pektaş'ın Mürşide İçmeli exlibrisi



Görüntü 10: Şükrü Ertürk



Görüntü 11: M.T. Demirbaş, 2004, (Türkiye)



Görüntü 12: Dinçer Pilgir, (Türkiye), 1999



Görüntü 14: Cemal Akbulut, 2003, (Türkiye), CGD



Görüntü 13: Erdinç Çakır, 2005, (Türkiye), CGD

Yukarda Erdinç Çakır'ın ekslibrisinde sırtını dönmüş olarak yer alan kadının sırt kısmının aşağı kısmına, daha çok dövme kültürünü çağrıştıracak şekilde yazı/tipografi zarafetle yerleştirilmiş, ama yazı fontunun bilgisayarın verdiği olanak ölçüsünde hiçbir müdahalede yapmadan kullanımı, tasarımın estetik niteliğini azaltmaktadır (Görüntü 13). Yanlış tipografini kullanımına diğer bir örnekte Cemal Bulut'un yapmış olduğu çalışmadır. Bulut kullanmış olduğu görsel ile hiçbir organik yapısal bağı olmayan fontu direk müdahale etmeden kullanmış ve kolaycılığa kaçmıştır (Görüntü 14). Bu tür araştırma, inceleme ve deney yapmadan üretilen tasarımlar estetik nitelikten yoksun olur.

Sonuç

Ekslibris tasarımda estetik niteliği belirleyici unsurları şu şekilde özetleyebiliriz; tasarımın özgünlüğü, teknik yetkinlik, tipografi ve yazının

doğru kullanımı, doğru malzeme ve tekniğin seçimi, siparişi veren kişinin önbilgisini doğru anlamak, tasarım ilkeleri ışığında kompozisyonu kurgulamak şeklinde sıralayabiliriz.

Estetik niteliği ve özgünlüğü yakalamak için neler yapılabilir;

- Daha çok üretim ile tekniğe hakimiyet güçlendirilebilir.
- Ekslibris alanında usta sanatçılardan eleştiri alınmalı ve onların yürüttüğü çalıştaylara katılım sağlanmalıdır.
- Kolaycılığa kaçmadan çok farklı baskı tekniklerinde üretim yapılmalıdır. Bilgisayarın sağladığı kolaylıklardan yararlanılmalı ama yalnızca CGD tekniğinde üretim yapılmamalıdır.
- İçerik oluştururken ve konu seçiminde yeteri özeni göstermelidir.
- Geleneksel yöntemle ekslibris üreten sanatçıların en çok zorlandığı tasarım problemi yazı ve yazının kullanımınıdır. Bu sorunun çözümü dünya çapında ekslibris sanatçılarının işleri incelenmeli ve onların bakış açısının edinmek için zaman zaman kritiklerine başvurulmalıdır.

Bütün sanatlarda olduğu gibi ekslibrisde de deneyim çok önemli bir olgudur. Hasip Pektaş hocamızın öncülüğünde 20 yıldır süreç yaşayan ülkemizdeki ekslibris sanatını ilerletmenin en önemli yolu estetik niteliğe sahip işleri üretmektir. Özgünlükte pek sorunumuz olmamakla birlikte teknik ve tipografi konularında problemlerimizi bir an önce çözüp daha iyiye ve ileriye gitmeliyiz.

Kaynakça

- Alp, Ö. (2014) “Sembolik Temsil ve Hikayeleştirme Olarak Ekslibris Okuması”. EX-LIBRIST Sayı 2 - Aralık 2014, İstanbul
- Atan, A. (2014). “Estetik ve Sanat” Erişim: <http://ahmetatan.com/?p=72> Erişim tarihi: 13.8.2014
- Denli, S. (2006). Exlibriste Tipografi ve Kaligrafi. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, cilt:1 sayı:9, Erzurum.
- Kırıçoğlu, O. T. (2014). “Ekslibrisin Üç Yünü”. EX-LIBRIST Uluslararası Ekslibris Dergisi Sayı 1, Haziran 2014, İstanbul.
- Pektaş H. (2002). Exlibris ve tipografi. Exlibris bülteni, Kasım 2002, Sayı: 4 Ankara.
- Pektaş H. (2003). Exlibris. AED Ankara Exlibris derneği yayınları. Kasım 2003, Ankara.
- Tomak A., Güney E. (2014). “Kültürel Bir Değer Olarak Hediye Geleneği ve Ekslibris”. EX-LIBRIST Uluslararası Ekslibris Dergisi , Sayı 2 - Aralık 2014, İstanbul.
- Türk Kaya, S. (2015) “Sanatsal Bir Üretim Biçimi Olarak Ekslibris ve Erkin Keskin Ekslibrisi Üzerine İnceleme”. EX-LIBRIST Uluslararası Ekslibris Dergisi Sayı 3 - Haziran 2015,
- Wikipedia.com (2014). Estetik. Erişim: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Estetik> , erişim tarihi: 18.08.2014